

ตลาดโทรคมนาคมของประเทศไทย

การพัฒนาของอุตสาหกรรมโทรคมนาคมไทย

รายงานการจัดอันดับการพัฒนาด้าน ICT (ICT Development Index หรือ 'IDI') จัดทำโดยสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศหรือ International Telecommunications Union (ITU) ได้จัดอันดับประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 81 จากทั้งหมด 166 ประเทศและมีคะแนน IDI อยู่ที่ 4.76 เมื่อเทียบกับการจัดลำดับในปี 2555 พบว่าประเทศไทยมีอันดับดีขึ้นถึงเกือบ 15 อันดับ และหากเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียและประเทศในภูมิภาคอาเซียนแล้ว ประเทศไทยอยู่ในอันดับการพัฒนาที่เหนือกว่าเวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ศรีลังกา กัมพูชา อินเดีย ลาว บังกลาเทศ และพม่า อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ดี ยังตามหลังประเทศเพื่อนบ้านอย่างสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย ดังที่ปรากฏในตาราง

ดัชนีชี้วัดการพัฒนาด้าน ICT (ICT Development Index) ของประเทศในภูมิภาคเอเชีย

ประเทศ	IDI		อันดับ	
	2556	2555	2556	2555
ออสเตรเลีย	8.18	7.92	12	11
สิงคโปร์	7.9	7.65	16	15
นิวซีแลนด์	7.82	7.64	19	16
บรูไน	5.43	5.06	66	58
มาเลเซีย	5.2	5.04	71	59
ไทย	4.76	3.54	81	95
เวียดนาม	4.09	3.8	101	88
ฟิลิปปินส์	4.02	3.34	103	98
อินโดนีเซีย	3.83	3.43	106	97
ศรีลังกา	3.36	3.06	116	107
กัมพูชา	2.61	2.3	127	120
อินเดีย	2.53	2.21	129	121
ลาว	2.35	2.1	134	123
บังกลาเทศ	1.97	1.73	145	135
พม่า	1.82	1.74	150	134

ประเทศ	IDI		อันดับ	
	2556	2555	2556	2555
ค่าเฉลี่ยของประเทศในภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก	4.57			
ค่าเฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนา	3.90			
ค่าเฉลี่ยทั่วโลก	4.88			

ที่มา: Measuring the Information Society Report 2014; ITU

นอกจากนี้ ITU ได้จัดอันดับทางด้านอัตราค่าบริการ โทรคมนาคม โดยดำเนินการจัดทำตะกร้าบริการ โทรคมนาคมที่เรียกว่า ITU's ICT Price Basket หรือ IPB เพื่อเปรียบเทียบอัตราค่าบริการ โทรคมนาคมในประเทศต่าง ๆ โดยในปี 2556 พบว่าประเทศไทยมีอันดับที่ดีขึ้นกว่าในปี 2555 (ดูตารางประกอบ) ทั้งนี้ เนื่องจากในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมการแข่งขันในตลาดและการปรับปรุงการบริหารจัดการคลื่นความถี่ อันจะเห็นได้จากนโยบายการใช้คลื่นความถี่ที่ผ่านมา และการพิจารณาแนวทางในการใช้คลื่นความถี่ในอนาคต อีกทั้งมีความพยายามในการเปิดโอกาสให้มีผู้ประกอบการรายใหม่ในตลาด

ICT Price Baskets ของประเทศในภูมิภาคเอเชีย

ประเทศ	อันดับปี 2556 (2555)	IPB	ค่าใช้จ่าย โทรศัพท์พื้นฐาน คิดเป็นร้อยละของรายได้ประชาชาติ	ค่าใช้จ่าย โทรศัพท์เคลื่อนที่ คิดเป็นร้อยละของรายได้ประชาชาติ	ค่าใช้จ่าย อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง คิดเป็นร้อยละของรายได้ประชาชาติ	รายได้ ประชาชาติต่อหัว (USD) ปี 2556 หรือปีล่าสุดที่มีข้อมูล
สิงคโปร์	2 (4)	0.3	0.2	0.2	0.4	54,040
ออสเตรเลีย	14 (25)	0.6	0.6	0.3	1	65,520
บรูไน	36 (27)	1	0.5	0.7	1.9	33,002
ศรีลังกา	39 (44)	1	1.1	0.4	1.6	3,170

ประเทศ	อันดับปี 2556 (2555)	IPB	ค่าใช้จ่าย โทรศัพท์ พื้นฐาน คิด เป็น ร้อยละของ รายได้ ประชาชาติ	ค่าใช้จ่าย โทรศัพท์เคลื่อนที่ คิดเป็นร้อยละ ของ รายได้ประชาชาติ	ค่าใช้จ่าย อินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง คิด เป็นร้อยละ ของ รายได้ ประชาชาติ	รายได้ ประชาชาติ ต่อหัว (USD) ปี 2556 หรือปี ล่าสุด ที่มีข้อมูล
มาเลเซีย	57 (53)	1.4	1	0.8	2.4	10,400
นิวซีแลนด์	49 (62)	1.3	1.3	0.5	2.1	35,875
ไทย	81 (90)	2.5	1.4	1.2	5	5,370
อินเดีย	84 (92)	2.6	1.9	2.2	3.7	1,570
บังกลาเทศ	102 (101)	3.8	3.5	1.5	5.9	900
อินโดนีเซีย	98 (103)	3.5	3.7	2.1	5.9	5,220
เวียดนาม	69 (112)	1.3	1.3	2.5	2	1,730
ฟิลิปปินส์	117 (119)	6.1	6.1	3.7	8.6	3,270
เนปาล	119 (123)	4.4	4.4	4.4	10.4	730
กัมพูชา	128 (130)	4.8	4.8	7.9	15	950

ที่มา: Measuring the Information Society Report 2014; ITU

พัฒนาการโครงสร้างกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยในการจัดสรรคลื่นความถี่

การให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทยเริ่มจากการให้บริการภายใต้สัญญาร่วม การงาน (หรือสัญญาสัมปทาน) แบบสร้าง-โอน-ดำเนินงาน (Build-Transfer-Operate - BTO) ของรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) หรือ CAT และบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) หรือ TOT โดยมีบริษัทเอกชน 3 รายเป็นผู้ให้บริการภายใต้สัญญาสัมปทาน BTO นี้ซึ่งกำหนดให้ CAT และ TOT อนุญาตให้ ผู้ได้รับสัมปทานหรือคู่สัญญา สร้างและบริหารโครงข่ายโทรคมนาคม และเก็บค่าใช้จ่ายบริการจากผู้ใช้บริการ ทั่วไปโดยต้องนำส่งเงินค่าสัมปทานตามอัตราที่กำหนดในสัญญาให้แก่ CAT หรือ TOT และเมื่อสิ้นสุด ระยะเวลาสัมปทาน ผู้ได้รับสัมปทานต้องโอนสิทธิ์ความเป็นเจ้าของโครงข่ายให้กับ CAT หรือ TOT แล้วแต่ กรณี

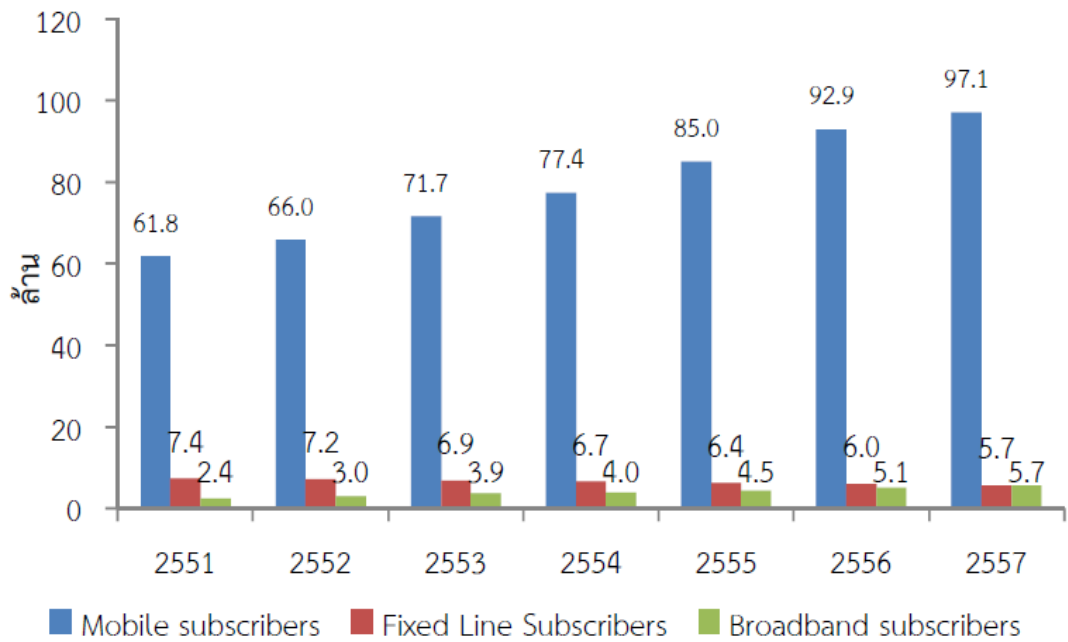
อย่างไรก็ดี ในปี 2548 ภายหลังจากก่อตั้งคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติหรือ กทช. ซึ่งเป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่กำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมในสมัยนั้น ได้มีการเปิดเสรีการประกอบ กิจการโทรคมนาคมภายใต้ระบบใบอนุญาต แต่ยังคงไม่มีการจัดสรรคลื่นความถี่เพิ่มเติมสำหรับกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ต่อมา พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติให้การให้อนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ต้องกระทำโดยวิธีการประมูล โดยสำนักงาน กสทช. (เดิม สำนักงาน กทช.) ได้จัดให้มีการประมูลคลื่นความถี่ในย่าน 2.1 GHz ขึ้นในปี 2555 ซึ่งถือเป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่มีการประมูลคลื่นความถี่ควบคู่ไปกับการอนุญาตให้ประกอบกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายใต้ระบบใบอนุญาตอย่างแท้จริง และในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั้น สัญญาร่วมการงานระหว่าง CAT/TOT กับคู่สัญญาบริษัทเอกชนเริ่มทยอยครบกำหนดตั้งแต่ปี 2556 โดยคลื่นความถี่ที่ใช้ในการประกอบกิจการภายใต้สัญญาร่วมการงานดังกล่าวจะต้องกลับคืนสู่ กสทช. เพื่อนำไป จัดสรรใหม่โดยวิธีการประมูล ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งต่อโครงสร้างตลาดและแนวโน้มบริการอันนำไปสู่เทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น

แนวโน้มที่สำคัญของตลาด

ตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ถือเป็นตลาดหลักของระบบโทรคมนาคมในประเทศไทย โดย จำนวนเลขหมายโทรศัพท์เคลื่อนที่ และอัตราการเข้าถึงบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนบริการโทรศัพท์ประจำที่นั้น ถึงแม้จะถือว่ามีจำนวนไม่น้อยโดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และในเมืองใหญ่ แต่จำนวนผู้ใช้บริการโทรศัพท์ประจำที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ใช้บริการเปลี่ยนไปใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แทน โดยเฉพาะผู้ใช้บริการในต่างจังหวัดและที่เป็นพื้นที่ชนบท

ตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา จำนวนผู้ใช้บริการ โทรศัพท์เคลื่อนที่เพิ่มขึ้นจาก 61.8 ล้านเลขหมายเป็น 97.1 ล้านเลขหมายในปี 2557 (คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีหรือ Compound Annual Growth Rate - CAGR ประมาณ 7.8%) สำหรับบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงหรือบรอดแบนด์ก็เติบโตในทิศทางเดียวกัน โดยผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นจาก 2.4 ล้านรายในปี 2551 เป็น 5.7 ล้านรายในปี 2557 (CAGR ที่ ประมาณ 15.3% ต่อปี) ส่วนจำนวนผู้ใช้บริการโทรศัพท์พื้นฐานนั้นลดลงจาก 7.4 ล้านเลขหมายในปี 2551 เหลือ 5.7 ล้านเลขหมายในปี 2557 (CAGR ที่ประมาณ -4.3% ต่อปี) (ดูแผนภาพที่ ประกอบ)

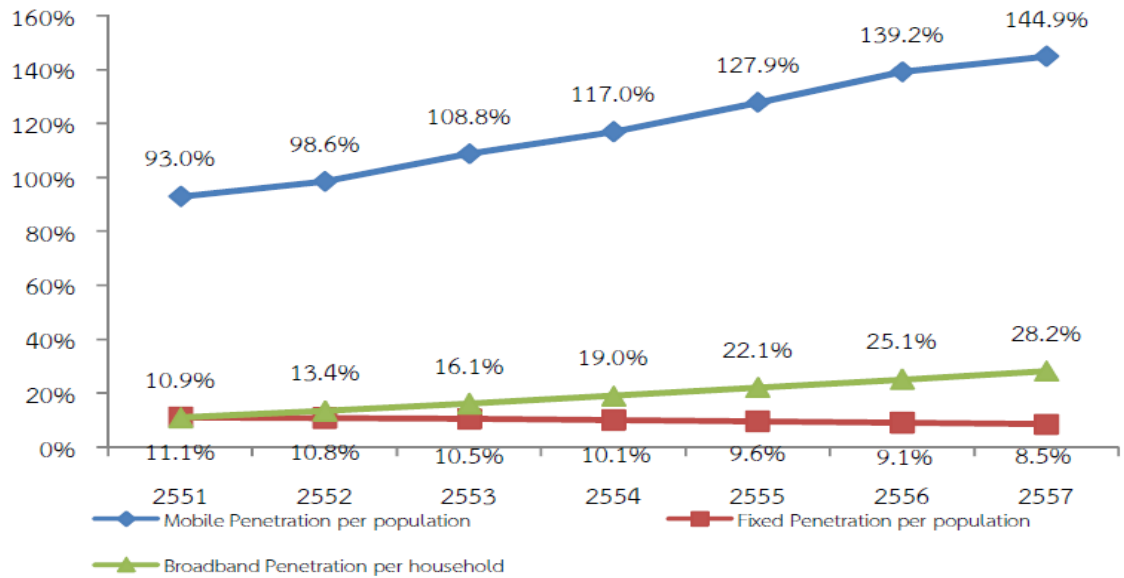
จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรศัพท์ประจำที่
และบรอดแบนด์ประจำที่ ระหว่างปี 2551-2557

ที่มา: สำนักงาน กสทช.

หากเปรียบเทียบการเข้าถึงบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ บริการโทรศัพท์พื้นฐาน และบริการบรอดแบนด์ประจำที่ จะพบว่าประชากรส่วนใหญ่ในประเทศสามารถเข้าถึงบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้มากกว่าบริการโทรศัพท์พื้นฐาน และบริการบรอดแบนด์ประจำที่ ดังแสดงในแผนภาพ

อัตราการเข้าถึงบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรศัพท์ประจำที่ และบรอดแบนด์ประจำที่
ปี 2551-2557

ที่มา: สำนักงาน กสทช.